

STORTINGET

Innst. 205 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:90 S (2017–2018)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Gina Knutson Barstad, Åsmund Aukrust, Ruth Grung og Per Espen Stoknes om vern av Øystesevassdraget

Til Stortinget

Bakgrunn

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringa fremme sak for Stortinget om at heile Øystesevassdraget vert supplert inn i verneplan for vassdrag.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Else-May Botten, Espen Barth Eide, Tom Kalsås og Runar Sjøstad, fra Høyre, Tina Bru, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til Dokument 8:90 S (2017–2018).

Komiteen viser til at Olje- og energidepartementet den 28. august 2017 avsto søknad fra Øystese Kraft AS om tillatelse til å bygge Øystese kraftverk i nedre del av Øystesevassdraget. Departementet avviste også søknad fra BKK Produksjon AS om tillatelse til å overføre vann fra Vossdalsvatn i øvre del av Øystesevassdraget til Svar-tavatn reguleringsmagasin i Samnangervassdraget.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, viser til at i avslaget skrev regjeringen:

«Øystesevassdraget har særskilte kvaliteter knyttet til landskap og friluftsliv. Dette er verdier det er viktig å bevare. Etter en helhetlig vurdering har vi kommet til at begge søknadene avslås av hensyn til friluftsliv, landskap og biologisk mangfold.»

Flertallet mener det var en klok vurdering. Flertallet viser til Politisk plattform for regjeringen Solberg, der det står:

«Regjeringen vil: (...) Supplere verneplanen for vassdrag med Øystesevassdraget.»

Videre viser flertallet til statsrådets svarbrev, der han skriver:

«Olje- og energidepartementet vil sette i gang et arbeid med sikte på å supplere Verneplan for vassdrag med Øystesevassdraget.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre støtter derfor ikke forslaget i Dokument 8:90 S (2017–2018).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne er glad

for den tverrpolitiske støtten til vern av Øystesevassdraget. Nye naturundersøkelser gjort i regi av natur- og friluftsansjonene viser igjen hvor viktig det er å ta vare på hele vassdraget.

Disse medlemmer synes det er svært positivt at Olje- og energidepartementet vil sette i gang arbeid med vern av Øystesevassdraget, og disse medlemmer foreslår derfor:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig komme med forslag til Stortinget om vern av hele Øystesevassdraget.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til statsrådens svarbrev av 7. mars 2018. Der skriver statsråden:

«Olje- og energidepartementet har nå igangsatt arbeidet med vernet av vassdraget.

I den forbindelse skal Norges vassdrags- og energidirektorat som vassdragsmyndighet sørge for en oppdatert vurdering av vernegrunnlaget for Øystesevassdraget innen 30.6. Departementet vil på dette grunnlag foreta den saksbehandling som skal til for å fremme en proposisjon om vern av Øystesevassdraget for Stortinget. Dette vil være en prioritert oppgave høsten 2018.»

Disse medlemmer mener derfor det ikke er grunn til å stemme for forslaget om vern av Øystesevassdraget, da intensjonen allerede er ivarettatt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til forslaget om å verne Øystesevassdraget, og at dette er det andre på to år etter at det under supplering av verneplanen i 2009 ikke ble vedtatt å innlemme vassdraget under Stortingets behandling. Disse medlemmer viser videre til at det lokale ønsket om delt vern av vassdraget ikke er hørt i denne forbindelse, og at det er gitt signaler om at lokalsamfunnet mener seg overkjørt i spørsmålet fordi det som oppleves som grundige og faktabaserte standpunkt i saken, ikke hensyntas når nasjonale myndigheter gjør sine vedtak.

Disse medlemmer vil fremme det lokale ønsket om delt vern og en landskaps- og miljømessig skånsom kraftutbygging i regi av Øystese Kraft AS i nedre del av vassdraget. Disse medlemmer viser til at dette er begrunnet med både positive ringvirkninger for lokalsamfunnet og produksjon av mer fornybar energi som skal være med på å bidra til det grønne skiftet.

Disse medlemmer viser til at det ikke er enighet om at Øystesevassdraget kan defineres som «urørt» i nedre del, ettersom bygninger, masseuttak, lokal vannverksdam og en 420 kV kraftlinje preger dette området. Disse medlemmer forstår det videre slik at det fra Fitjadalen og opp til høyfjellet fremstår som om området er «urørt», og at det er dette området som er nytt til rekreasjon og friluftsliv og som fremstår som verneverdig.

NVE har i den forbindelse også uttalt at:

«(...) for flora og fauna er fossesprøytonen ved Ørredalsfossen betydelig påvirket av menneskelige inngrep, ved beitepåvirkning og innplantet gran og lerk. I tillegg er det etablert sti/traktorvei ned på fossens øst-side og bygget utsiktsplattform nede ved elva. NVE mener at verdisetningen i Biofokus-rapporten for denne naturtypelokaliteten ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til disse inngrepene.»

Disse medlemmer viser til at NVE i desember 2015 innstilte positivt til planene fra Øystese Kraft og mente at prosjektet er tilpasset miljø- og landskapskvaliteter og i tråd med god samfunnsøkonomi. Disse medlemmer merker seg at man lokalt ikke forstår hvordan Olje- og energidepartementet har gått imot sin egen fagetat NVE samt lokale og historiske fylkespolitiske vedtak. Disse medlemmer ser at det også er pekt på som spesielt, fra lokale krefter, at vassdraget blir fremhevet å være urørt fra fjord til fjell, og at en mener det er opplagt at preget av urørthet kun gjelder fra Fitjadalen og til høyfjellet.

Disse medlemmer viser til Kvam herad, som har sendt uttalelse til saken, hvor blant annet følgende går frem:

«'Øvre del' av vassdraget og fjellområda rundt er mykje nytta natur- og rekreasjonsområde både for lokal befolkningen folk ellers, frå Fitjadalen og oppover mot Bergsdalen/ Voss er vassdraget urørt utan inngrep dette er det største samnhengande urørde naturområdet i Hordaland. Bergen og Hordaland turlag har fleire turisthytter i «kvammafjella» som er mykje brukt i sommarhalvåret, det er i «Øvre del» frå Fitjadalen og oppover tursti-nettet mot Bergsdalen startar.

I nedre del er av vassdraget, frå Fitjadalen der 420 kv- Sima - Samnanger kryssar området, og ned til fjorden, går vassdraget inn i eit «gjel». Herifrå er det ikkje mogleg å komme seg langs vassdraget til fots, og det er derfor ikkje turstiar som går herifrå og ned til fjorden.

Lenger ned i vassdraget kjem ein til eit aktivt og veldrive landbruksområde før elva svingar ned mot eit tettbygd område med hus og næringsbygg. Det er også eit pukkverk her. At vassdraget er urøyrd frå Fjord til Fjell er ikkje noko vi Kvemningar kan kjenne oss igjen i.

Som alle vassdrag er også dette område utsett for flaum, og det er planar om fleire ulike tiltak som vil kunne trygge situasjonen for dei som bur i og rundt dette vassdraget. Nye flaumkart frå NVE aktualiserer dette. Vi savnar at desse momenta er med i diskusjonen nasjonalt og er redd for at eit vernevedtak vil sette hindra optimale løysingar og tilpassingar.

Merk at det under Stortinget si avsluttande supplering av Verneplanen for vassdrag i 2009 vart ikkje Øystesevassdraget verna, medan det vart gjennomført vern av Tovdalsvassdraget i Aust-Agder, Vefsna i Nordland og Langvella i Sør-Trøndelag. Det står i bakgrunnsnotatet frå innstillinga frå energi og miljøkomiteen at det bør takast omsyn til lokale vedtak.»

Disse medlemmer merker seg de vurderinger og den informasjon som er lagt frem av lokale represen-

tanter i denne saken, og vurderer at man kan møte verneforslaget med et eget forslag som går på delt vern.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om delt vern av Øystesevassdraget hvor øvre del – området fra Fitjadalen og til høyfjellet – blir supplert inn i verneplan for vassdrag. Nedre del av Øystesevassdraget berøres dermed ikke av verneplan for vassdrag.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig komme med forslag til Stortinget om vern av hele Øystesevassdraget.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om delt vern av Øystesevassdraget hvor øvre del – områ-

det fra Fitjadalen og til høyfjellet – blir supplert inn i verneplan for vassdrag. Nedre del av Øystesevassdraget berøres dermed ikke av verneplan for vassdrag.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Høyre, Framskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:90 S (2017–2018) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Gina Knutson Barstad, Åsmund Aukrust, Ruth Grung og Per Espen Stoknes om vern av Øystesevassdraget – med forslag om å fremje sak for Stortinget om at heile Øystesevassdraget vert supplert inn i verneplan for vassdrag – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 22. mars 2018

Ketil Kjenseth

leder

Stefan Heggelund

ordfører

VEDLEGG 1

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråd Terje Søviknes til energi- og miljøkomiteen, datert 1. februar 2018

Representantforslag 90 S (2017-2018) om vern av Øystesevassdraget

Jeg viser til brev av 10.1.2018 til klima- og miljøministeren vedrørende forslag 90 S (2017-2018) fra representantene Lars Haltbrekken, Arne Nævra, Gina Knutson Barstad, Åsmund Aukrust, Ruth Grung og Per Espen Stoknes om vern av Øystesevassdraget. Verneplan for vassdrag ligger under Olje- og energidepartementet og brevet besvares derfor av undertegnede som ansvarlig statsråd.

Stortinget har vedtatt fire verneplaner for vassdrag i årene 1973 til 1993, og suppleringer i 2005 og 2009. Disse omtales samlet som *Verneplan for vassdrag*, og omfatter 389 vassdrag eller vassdragsavsnitt som til sammen utgjør et representativt utsnitt av norsk vassdragsnatur. Verneplanen er en bindende instruks fra Stortinget til forvaltningen om ikke å gi konsesjon til vannkraft i disse vassdragene. Stortinget vedtok ved suppleringen av verneplanen i 2005 at det kan åpnes for konsesjonsbehandling av mindre vannkraftverk med installert effekt inntil 1 MW i vernede vassdrag. Slike prosjekter kan bare tillates dersom hensynet til verneverdiene tillater det. Vernet gjelder først og fremst mot kraftutbygging, men verneverdiene skal også tas hensyn til ved andre typer inngrep.

Øystesevassdraget var blant vassdragene som ble vurdert i St.prp. nr. 53 (2008-2009) Verneplan for vassdrag – avsluttende supplerings. NVEs vurdering i den forbindelse var at Øystesevassdraget har kvaliteter som kvalifiserer vassdraget til å inngå i Verneplan for vassdrag. NVE pekte på hensynet til landskap, variasjonsrikdom i naturtyper fra fjord til fjell og friluftsliv. Det ble også vist til at Øystesevassdraget er et fjordvassdrag i et område som er lite representert i verneplanen. Olje- og energidepartementet tilrådte for Stortinget i nevnte proposisjon at vassdraget ikke burde tas inn i verneplanen for vassdrag, og at verdiene i vassdraget best kunne vurderes og ivaretas gjennom konsesjonsbehandling av konkrete prosjekter. Olje- og energidepartementet åpnet for at spørsmålet om vern kunne bli vurdert på nytt dersom konsesjonsbehandlingen viste at utbygging av vassdraget ikke var aktuelt.

Det fremgår av Innst. S. nr. 289 (2008-2009) at flertallet i energi- og miljøkomiteen (medlemmene fra Ap, FrP, SV og SP) mente at vurderingen av om vassdraget hadde særskilte kvaliteter best kunne gjøres gjennom en konsesjonsbehandling. Komiteens mindretall (medlemmene fra Høyre, KrF og Venstre) foreslo at Øystesevassdragets øvre del ble tatt inn i verneplanen, mens

nedre del av vassdraget kunne utnyttes til kraftproduksjon.

Olje- og energidepartementet avsto 28. august 2017 søknad fra Øystese Kraft AS om tillatelse til å bygge Øystese kraftverk i nedre del av Øystesevassdraget samt søknad fra BKK Produksjon AS om tillatelse til å overføre vann fra Vossadalsvatn i øvre del av Øystesevassdraget til Svartavatn reguleringsmagasin i Samnangervassdraget.

Øystese Kraft AS har påklaget departementets avslag, og denne saken vil bli behandlet av Kongen i statsråd.

Olje- og energidepartementet vil sette i gang et arbeid med sikte på å supplere Verneplan for vassdrag med Øystesevassdraget. Departementet vil i første omgang be NVE om en oppdatert vurdering av vernegrunnlaget for vassdraget, blant annet i lys av ny informasjon som har kommet fram som del av konsesjonsbehandlingen av de omsøkte vannkraftanleggene.

VEDLEGG 2**Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråd Terje Søviknes til energi- og miljøkomiteen, datert 6. mars 2018****Representantforslag 90 S (2017-2018) om vern av Øystesevassdraget**

Jeg viser til komiteens brev av 5. d.m., der jeg blir bedt om å redegjøre for framdriftsplanen for vern av Øystesevassdraget.

Olje- og energidepartementets vedtak av 28.8.2017 om avslag på søknad om tillatelse til bygging av Øystese kraftverk i Øystesevassdraget var påklaget av Øystese Kraft AS. I statsråd 2. d.m. ble det fattet vedtak om ikke å ta klagen til følge.

Olje- og energidepartementet har nå igangsatt arbeidet med vernet av vassdraget.

I den forbindelse skal Norges vassdrags- og energidirektorat som vassdragsmyndighet sørge for en oppdatert vurdering av vernegrnlaget for Øystesevassdraget innen 30.6. Departementet vil på dette grunnlag foreta den saksbehandling som skal til for å fremme en proposisjon om vern av Øystesevassdraget for Stortinget. Dette vil være en prioritert oppgave høsten 2018.

